

Respons

Ukraina: Fengselsforhold

- Fengselsvesenet
- Antall innsatte
- Forholdene generelt, inkludert helsetilbudet
- Bruk av tortur og annen umenneskelig behandling

Innledning

Denne responsen dreier seg om de generelle forholdene i fengslene i Ukraina, et land der sentralmyndighetene ikke har kontroll over alle deler av landet. I mars 2014 annekterte Russland Krim-halvøya, og siden april 2014 har det vært krig eller krigslignende tilstander i deler av oblastene Donetsk og Luhansk i det østlige Ukraina.

Rapporter om fengslene i Ukraina fra tiden før mars 2014 inkluderer naturlig nok fengslene på Krim-halvøya, i Donetsk og i Luhansk. Men enkelte nyere kilder har eksplisitt utelatt fengsler i disse områdene. Det gjelder for eksempel en del statistikk over fangebefolkning. Dessuten vil det i enkelte tilfeller kunne være noe uklart om forholdene i disse områdene inngår i kildematerialet.¹

I løpet av 2014 fikk Ukraina et nytt, mer vestorientert regime. Viljen til reformer synes å ha vært stor, og det har blitt innført en rekke nye reguleringer, bestemmelser og lignende (Wikipedia 2014a). Men landet har en vanskelig økonomi, og korrupsjonen er høy (Transparency International 2014).² Det kan derfor være vanskelig å vite i hvilken grad nye reformer faktisk har begynt å virke.

Fengselsforholdene blir generelt beskrevet som dårlige, men samtidig vil det være visse variasjoner fra fengsel til fengsel.

¹ Det finnes en rekke rapporter om situasjonen for tilfangetatte i de krigsherjede områdene i Donetsk og Luhansk. Denne responsen går ikke nærmere inn på disse forholdene.

² Transparency International (2014) sin Corruption Perceptions Index for 2014 plasserer Ukraina på 142. plass over verdens minst korrupte land/territorier. I alt er det 175 land/territorier på lista.

Fengselsvesenet

Det er State Penitentiary Service of Ukraine, som er underlagt Justisdepartementet, som har det overordnede ansvaret for fengselsvesenet (Wikipedia 2014a).³

Det er 177 fengsler, fordelt på 31 varetektsfengsler, 139 for voksne og 7 for mindreårige (ICPS u.å.).⁴

Det finnes ulike typer fengsler: varetektsfengsler⁵, høysikkerhetsfengsler, mellom sikkerhetsfengsler og lavsikkerhetsfengsler (Wikipedia 2014b).

En spesiell kommisjon avgjør hvilket regime den enkelte skal sone under, ordinært, restriktivt eller spesielt (Rudenko 2011).

Generelt soner kvinner, menn og mindreårige hver for seg. Men det rapporteres at det i noen varetektsfengsler ikke er noe skille mellom ungdom og voksne (U.S. Department of State 2014, s. 5).

Valg av soningssted skal baseres på hvor den dømte er permanent bostedsregistrert. Hensikten er å legge til rette for besøk, ifølge myndighetene (Rudenko 2011).

Myndighetene tillater at uavhengige observatører får tilgang til fengslene. Det gjelder for både internasjonale og lokale menneskerettighetsgrupper (U.S. Department of State 2014, s. 5).

Det er ingen egen ombudsmann for fanger. Men de innsatte kan klage over forhold til parlamentets ombudsmann for menneskerettigheter. Denne ombudsmannen foretar fengselsbesøk i tillegg til klagebehandling. Menneskerettighetsorganisasjoner hevder at fengselspersonalet forsøker å sensurere klagen, og straffer og mishandler innsatte som klager (U.S. Department of State 2014, s. 5).

Antall innsatte

I år 2000 var den totale fangebefolkningen, inkludert dem i varetekt, 218 000, som tilsvarte 443 innsatte per 100 000 innbyggere (ICPS u.å.). Ukraina lå helt i Europa-toppen når det gjaldt fangeraten (Zakharov 2000).

Fram til 2009 sank tallene til henholdsvis 145 946 og 318, og per 1. januar 2013 var tallene 147 112 og 324 (ICPS u.å.).⁶

I løpet av 2014 var det en kraftig nedgang i fangebefolkningen. Den totale fangebefolkningen var 1. januar 2015 73 431, noe som tilsvarte 162 innsatte per 100 000 innbyggere

³ Mer informasjon om State Penitentiary Service finnes på dens offisielle nettsted med adresse <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/index>.

⁴ En kilde fra år 2000 henviser til offisielle kilder som sier at det er 32 varetektsinstitusjoner, 129 anstalter for voksne og 11 for mindreårige (Zakharov 2000).

⁵ Varetekt forkortes på ukrainsk til SIZO. Tidligere var det ingen grenser for hvor lenge en person kunne sitte i varetekt. Enkelte satt opp til 12 år (Tuchynska 2011). I 2012 kom det en ny straffeprosesslov. Der setter § 197 grenser for hvor lenge en person kan sitte i varetekt: seks måneder ved mindre eller middels alvorlighetsgrad, tolv måneder ved alvorlig kriminalitet (Code of Criminal Procedure 2012). CAT (2013, s. 14) opplyser at varetekt kan ilegges for to måneder av gangen.

⁶ 1. september 2013 var tallene 137 965 og 305. Befolkningen totalt ble regnet til 45,2 millioner (Walmsley 2013). U.S. Department of State (2014, s. 4) henviser til State Penitentiary Service og oppgir tall for hvor mange som satt i fengsel i løpet av de første elleve månedene i 2013. Totaltallet var 128 512, hvorav 22 483 satt i varetekt.

Respons Ukraina: Fengselsforhold

(ICPS u.å.).⁷ 21,8 prosent av fangebefolkningen satt i varetekt. I de første ni månedene av 2013 var det en nedgang i antall varetektsinnsatte på 41 prosent sammenlignet med samme periode i 2012. Nedgangen ble delvis forklart med innføringen av en ny straffeprosesslov i 2012 (U.S. Department of State 2014, s. 5).

Andelen kvinner i fengslene er 4,8 prosent (ICPS u.å.).⁸

De mindreårige utgjør 0,6 prosent av fangebefolkningen (per 1. januar 2015), mens utlendingene utgjør 1,7 prosent (per 1. september 2011) (ICPS u.å.).

Den totale kapasiteten i fengslene er 122 184 plasser (per 1. januar 2013). På samme tid var belegget 120,4 prosent (ICPS u.å.).

Nye bestemmelser de senere år

I løpet av de senere år, og særlig i 2013, har det i Ukraina kommet en rekke nye lover, forordninger og andre bestemmelser som direkte og indirekte berører kriminalomsorgen (Wikipedia 2014a). Dette har sammenheng med krav som EU har satt for et tettere samarbeid. Kritikere hevder imidlertid at mange av de nye bestemmelsene snarere har svekket enn bedret de innsattes rettigheter. Komiteen for løslatelse av politiske fanger (Twin 2013) er blant dem som har protestert til blant annet parlamentets ombudsmann for menneskerettigheter. I et opprop peker de på problemer med overbefolkning, for dårlig og for lite mat, dårlig medisinsk tilsyn, dårlige transportforhold, mangel på dagslys og frisk luft. Dette er for øvrig noe myndighetene selv har vedgått, ifølge Komiteen. Artikler som tidligere var tillatt, er nå bare tilgjengelig etter betaling, noe som igjen åpner for korrupsjon.

En av de nye bestemmelsene (Rada 2013) dreier seg om tilgang til elektroniske medier. Der ramser artikkel 4 i detalj opp en rekke medier som i fengsler er praktisk talt bannlyst eller sterkt begrenset: tv, radio, mobiltelefoner, videospillere, CD, DVD, PC og spill-konsoller.

De generelle forholdene i fengslene

Mange kilder beskriver fengselsforholdene som svært tøffe. U.S. Department of State (2014, s. 4) hevder at forholdene ikke er i samsvar med internasjonale standarder. Til tider utgjør forholdene en alvorlig trussel mot de innsattes liv og helse. Kilden trekker fram dårlige sanitære forhold, misbruk av de innsatte, dårlige lysforhold, samt dårlig tilgang på sunn mat og medisinsk behandling som vedvarende problemer.

Committee Against Torture (CAT), det vil si FNs komité mot tortur, har i gjentatte rapporter uttrykt bekymring for dårlige fengselsforhold. CAT har pekt på overbelegg som gir grobunn for voldelige konflikter mellom de innsatte. I en rekke fengsler er det dårlige materielle forhold, forhold som ikke er i samsvar med internasjonale standarder. CAT har også flere ganger pekt på den høye dødelighetsraten, inkludert dødsfall i varetekt og mange tilfeller av selvmord (CAT 2014a, s. 8).⁹

⁷ Befolkningen ble anslått til 45,2 millioner. ICPS opplyser at fanger i Donetsk og Luhansk ikke er med i denne statistikken. Det er ikke opplyst om hvorvidt fanger på Krim-halvøya er inkludert eller ikke.

⁸ Tallet er regnet ut fra antall dømte voksne i ordinære fengsler.

⁹ For mer informasjon om CATs arbeid mot bruk av tortur i Ukraina, se CAT (2014b), CAT (2013) og Parliamentary Commissioner of Ukraine for Human Rights (2014).

Respons Ukraina: Fengselsforhold

Ukrainian Helsinki Human Rights Union (2014) hevder at praksisen med å banke opp de innsatte, fortsetter. Det er imidlertid vanskelig å vite omfanget av dette, da det ikke foreligger noen relevant statistikk.

Det svenske utenriksdepartementet skriver at intervjuer med tidligere innsatte viser at halvparten av dem har vært utsatt for en eller annen form for vold. Fengslene er overfylte, og de sanitære forholdene er dårlige. Tuberkulose er utbredt (Utrikesdepartementet 2012). Tuchynska (2011) henviser til Helsedepartementet som sier at 5 500 innsatte har en aktiv form for tuberkulose, mens 6 000 har hiv.

Selv om forholdene i fengslene generelt er dårlige, vil det likevel være visse forskjeller. Forholdene i politiets arrester og de ordinære varetektsfengslene er tøffere enn i mellom sikkerhets- og lavsikkerhetsfengslene. De første har dårlige sanitære og medisinske fasiliteter (U.S. Department of State 2014, s. 5). Soningsforholdene vil kunne variere etter hvilken type kriminalitet og straffebestemmelse den innsatte er dømt etter (British Embassy 2014).¹⁰

De innsatte må stå opp klokka seks om morgenen. Det er arbeidsplikt sju eller åtte timer per dag, fem dager i uka.¹¹ Ved salg av gjenstander den innsatte har laget, beholder vedkommende deler av fortjenesten. Beløpet blir satt inn på en egen konto. Familie og venner kan også sette inn penger på kontoen. Men penger på denne kontoen kan kun brukes i fengselets butikk, som ofte bare har et svært begrenset utvalg av enkelte produkter som toalettartikler, te og søtsaker (Rudenko 2011).

I 2012 økte normen for kvadratmeterplass på cella fra tre til fire per innsatt (Kharkiv Human Rights Protection Group 2014, s. 113).

Fengslene tillater besøk til de innsatte. Men besøksreglene håndheves ikke alltid like konsekvent. Det blir rapportert om at noen familier har måttet betale bestikkelser for å kunne avlegge besøk, selv om de etter loven har besøksrett (U.S. Department of State 2014, s. 5). Det kan ha sammenheng med at lønnsnivået til de ansatte er lavt, og korrupsjon er utbredt også i fengslene (Utrikesdepartementet 2012).

Helsetilbudet

CAT (2014a, s. 9) uttrykker bekymring for forverrede helseforhold i fengslene. Helsesituasjonen er alarmerende, blant annet med mange dødsfall på grunn av tuberkulose. Videre har det vært en sterk økning i antall dødsfall blant innsatte som lider av smittsomme sykdommer, særlig hiv/aids. Dette skyldes ifølge CAT overbefolkning, dårlige helseforhold og helsetjenester, manglende årvåkenhet fra helsepersonell overfor signaler og symptomer på sykdom, og manglende oppfølging hos legespesialister.

Særlig i varetekt er helsetilbudet dårlig. Menneskerettighetsaktivister hevder, ifølge Tuchynska (2011), at tusenvis av varetektsinnsatte har alvorlige helseproblemer med fare for dødsfall på grunn av manglende helsetilbud.

¹⁰ Rapporten til British Embassy er primært beregnet på britiske statsborgere som blir fengslet i Ukraina. Kilden konkretiserer eller eksemplifiserer for øvrig ikke nærmere hvilken sammenheng det måtte være.

¹¹ De mannlige innsatte er ofte sysselsatte med en eller annen form for metall- eller trearbeid, mens kvinnene ofte syr (British Embassy 2014).

Innsatte i varetekt er ikke omfattet av ordningen med behandling i hospitalene under State Penitentiary Service. Dersom en innsatt i varetekt skal kunne få behandling utenfor anstalten, må det foreligge en domstolsavgjørelse. I mange tilfeller unnlater fengselspersonalet å bringe saken inn for domstolen. Dessuten tar det ofte lang tid, kanskje flere uker, før en avgjørelse foreligger. I noen tilfeller blir domstolens positive avgjørelse ikke fulgt opp, enten på grunn av manglende ressurser, for eksempel mangel på drivstoff til bilen som skal frakte vedkommende, eller ren neglisjering (Tuchynska 2011).

British Embassy (2014) hevder at det er spesielle hospitaler i fengslene som kan sørge for alt fra tannlegetjenester til psykiatrisk behandling. Behandling som ikke kan gis i fengslene, blir gitt av hospitaler underlagt Helsedepartementet. Dersom en innsatt trenger operasjon, skal han bli transport til et lokalt sykehus utenfor murene.

Bruk av tortur og annen umenneskelig behandling i fengslene

Tortur er forbudt ifølge den ukrainske konstitusjonen. Men det rapporteres like fullt om at tortur forekommer, særlig for å presse fram en tilståelse under avhør i straffesaker. I november 2012 satte parlamentets ombudsmann for menneskerettigheter, i samarbeid med NGO-er, i gang arbeidet med den såkalte National Preventive Mechanism for å redusere tilfeller av tortur og mishandling i fengsler (U.S. Department of State 2014, s. 6).

I tillegg til CAT (se ovenfor) er det blant internasjonale organisasjoner særlig CPT¹², Europarådets torturkomité, som har studert fengselsforholdene med hensyn til bruk av tortur og annen umenneskelig behandling. Vi skal her se nærmere på Europarådets arbeid og syn.

Europarådets torturkomité (CPT) har flere ganger besøkt Ukraina.¹³ Den hittil siste delegasjonsreisen var 9.–16. september 2014. CPT (2015a) hadde da fokus på tre områder:

- 1. Personer som var blitt fengslet i forbindelse med myndighetenes såkalte anti-terroraksjoner*
- 2. Påstander om mishandling av personer som var blitt fengslet i forbindelse med Majdan-opprøret i perioden november 2013 – februar 2014*
- 3. To straffekolonier i Kharkiv, nr. 25¹⁴ og 100*

(CPT 2015a)

- 1. Personer som var blitt fengslet i forbindelse med anti-terroraksjonene*

De fleste som ble intervjuet av CPT, sa at de var blitt korrekt behandlet av politi- og sikkerhetspersonell. Noen klaget over at SBU¹⁵ hadde brukt overdreven makt ved pågripelsen og/eller ved avhøret. Derimot var det ingen som klaget til CPT på personalet i anstaltene til SBU i Kiev og SIZO¹⁶ i Kiev og Kharkiv.

¹² CPT står for European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, altså Europarådet (Council of Europe) sin torturkomité.

¹³ Den hittil siste ferdigstilte rapporten er fra besøket 18.–24. februar 2014 (CPT 2015b).

¹⁴ Tidligere ble Alekseevskaya straffekoloni (nr. 25) på offisielt hold nærmest framstilt som en mønsterkoloni (Donetsk Memorial 2012).

¹⁵ SBU er sikkerhetspolitiet (State Security Service).

¹⁶ SIZO er varetekt.

Respons Ukraina: Fengselsforhold

2. Påstander om mishandling av personer som var blitt fengslet i forbindelse med Majdan-opprøret i perioden november 2013 – februar 2014

CPT opplyser at det er gjort vesentlige framskritt i etterforskningen og kartleggingen av mishandling begått mot demonstranter som ble pågrepet og satt fengslet under Majdan-opprøret. En rekke forhold har imidlertid gjort arbeidet vanskelig og tidkrevende, og mye arbeid gjenstår før sakene eventuelt blir brakt for domstolene. Vi går ikke nærmere inn på denne type saker.¹⁷

3. To straffekolonier i Kharkiv

Ved tidligere besøk i straffekoloniene nr. 25 og 100 i Kharkiv-regionen hadde CPT fått høre en rekke påstander om at det foregikk alvorlig fysisk mishandling og/eller tortur av de innsatte. Dette gjaldt særlig i nr. 25. I 2013 fikk delegasjonen klare indikasjoner på at innsatte i koloni nr. 25 som hadde klaget til CPT, ble utsatt for fysisk eller andre former for straff.

Under CPTs besøk i september 2014 ble det igjen framsatt en rekke påstander om alvorlig fysisk mishandling og/eller tortur, særlig i koloni nr. 25, begått av fengselspersonalet. CPT nevner som eksempler slag med køller, kvelning med tau rundt magen til fangen fikk avføring, eksponering av høytrykks vannstråler.

CPT (2015a) skriver at selv om antall tilfeller av tortur ikke er utbredt, fikk delegasjonen et klart inntrykk av at regimet i de to anstaltene var basert på et system av trusler og vold. Fysisk mishandling ble brukt for å opprettholde ro og orden. De innsatte hadde en klar oppfatning av at ulydighet umiddelbart ville føre til hard fysisk avstraffelse. I begge anstaltene rådet det en frykttkultur.

CPT mottok informasjon om at de innsatte var blitt advart på forhånd mot å si noe negativt til delegasjonen. Flere av dem som møtte delegasjonen, ble deretter oppsøkt av personalet. Mange nektet å treffe delegasjonen til en oppfølgende samtale dag nummer to.

CPT skriver at omfanget av korrupsjon og økonomisk utnyttning av de innsatte gir grunn til bekymring.¹⁸

Forholdene i anstalt nr. 25 og 100 har ikke bedret seg siden forrige besøk (i 2012 for nr. 25 og i 2005 for nr. 100). Derimot trekker CPT (2015a) fram koloni nr. 81 og 89 som eksempler på steder der det har skjedd forbedringer. Mens det under tidligere besøk framkom mange påstander om mishandling og/eller tortur, var det bare et fåtall slike påstander noen år senere.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor korte frister og inneholder gjerne lite

¹⁷ Det er ingen Majdan-demonstranter som sitter fengslet i dag.

¹⁸ CPT går i den foreløpige rapporten (CPT 2015a) ikke nærmere inn på disse forholdene.

bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- British Embassy (2014, 16. januar). *Information for British nationals detained / imprisoned in Ukraine*. Kiev: British Embassy. Tilgjengelig fra <https://www.gov.uk/government/publications/ukraine-prisoner-pack> [lastet ned 29. januar 2015]
- CAT, dvs. United Nations Committee against Torture (2013, 3. oktober). *Consideration of reports submitted by States parties under article 19 of the Convention pursuant to the optional reporting procedure Sixth periodic reports of States parties due in 2011 Ukraine*. Geneve: CAT. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/53c777104.html> [lastet ned 6. mars 2015]
- CAT (2014a). *Concluding observations on the sixth periodic report of Ukraine. Advance Unedited Version*. Geneve: CAT. Tilgjengelig fra http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CAT/Shared%20Documents/UKR/CAT_C_UKR_CO_6_18892_E.pdf [lastet ned 20. januar 2015]
- CAT (2014b, 10. desember). *Fifty-third session. Summary record of the 1257th meeting*. Geneve: CAT. Tilgjengelig fra http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CAT/Shared%20Documents/UKR/CAT_C_SR_1254_22861_E.pdf [lastet ned 20. januar 2015]
- [Code of Criminal Procedure] (2012). *Criminal Procedure Code of Ukraine*. Tilgjengelig fra Centre for Political and Legal Reforms, Ukraine <http://www.en.pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/CPC.pdf> [lastet ned 29. januar 2015]
- CPT, dvs. European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (2015a, 13. januar). *Preliminary observations made by the delegation of the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) which visited Ukraine from 9 to 16 September 2014*. Strasbourg: Council of Europe. Tilgjengelig fra <http://www.cpt.coe.int/documents/ukr/2015-05-inf-eng.pdf> [lastet ned 13. januar 2015]
- CPT (2015b, 13. januar). *Report to the Ukrainian Government on the visit to Ukraine carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 18 to 24 February 2014*. Strasbourg: Council of Europe. Tilgjengelig fra <http://www.cpt.coe.int/documents/ukr/2015-03-inf-eng.pdf> [lastet ned 13. januar 2015]
- Donetsk Memorial (2012, 23. desember). *Alekseevskaya straffekoloni (No 25)*. Олексіївська виправна колонія (№25). Donetsk Memorial. Tilgjengelig fra <http://archive.today/5m2E#selection-479.0-479.35> [lastet ned 6. mars 2015]
- Ukrainian Helsinki Human Rights Union (2014). *Human Rights in Ukraine 2013. 2. Protection from torture and other brutal treatment*. Kiev: Ukrainian Helsinki Human Rights Union. Tilgjengelig fra <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1398077971> [lastet ned 5. mars 2015]
- ICPS, dvs International Centre for Prison Studies. (u.å.) *Ukraine. World Prison Brief*. ICPS. Tilgjengelig fra <http://www.prisonstudies.org/country/ukraine> [lastet ned 27. januar 2015]
- Kharkiv Human Rights Protection Group (2014). *Comments of the Kharkiv Human Rights Protection Group regarding the Sixth Periodic Report of the Government of Ukraine on Implementation of the UN Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*. Kharkiv: Human Rights Protection Group. Tilgjengelig fra <http://library.khpg.org/files/docs/1383904124.pdf> [lastet ned 6. mars 2015]
- Parliamentary Commissioner of Ukraine for Human Rights (2014). *Alternative report on the implementation by Ukraine of Articles 1 to 16 of the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, including in connection with the previous recommendations of the Committee*. Kiev: Parliamentary Commissioner of Ukraine for Human Rights. Tilgjengelig fra

Respons Ukraina: Fengselsforhold

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCAT%2fNGO%2fUKR%2f18645&Lang=en [lastet ned 20. januar 2015]

- Rada (2013, 18. mars). *Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України*. [On approval of the internal regulations for remand prisons State Penitentiary Service of Ukraine]. Kiev: Rada [parlamentet]. Tilgjengelig fra <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0445-13/print1380096754591927> [lastet ned 29. januar 2015]
- Rudenko, O. (2011, 16. september). ...or looking at 10 years in prison, sewing for a living? *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/or-looking-at-10-years-in-prison-sewing-for-a-livi-112934.html> [lastet ned 22. januar 2015]
- State Penitentiary Service (u.å.). *Official web-site*. Kiev: State Penitentiary Service. Tilgjengelig fra <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/index> [lastet ned 3. mars 2015]
- Transparency International (2014). *Corruption Perceptions Index 2014*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra <http://www.transparency.org/cpi2014/results> [lastet ned 6. mars 2015]
- Tuchynska, S. (2011, 23. desember). Living Hell. *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/living-hell-119511.html> [lastet ned 22. januar 2015]
- Twin, T. (2013, 24. april). *Opened for signature appeal to the Ombudsman of Ukraine*. Відкрите для підписів звернення до Омбудсмана України. Kiev: Komiteen for løslatelse av politiske fanger Komiteen heter på ukrainsk Комітет визволення політв'язнів, i transkripsjon «Komitet vyzvolennja politiv'jazniv» Tilgjengelig fra <http://kvp.in.ua/?p=11&cpage=1> [lastet ned 29. januar 2015]
- U.S. Department of State (2014, 27. februar). *2013 Country Reports on Human Rights Practices: Ukraine*. Washington, D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/documents/organization/220554.pdf> [lastet ned 12. januar 2014]
- Utrikesdepartementet (2012, 30. juni). *Mänskliga rättigheter i Ukraina 2011*. Stockholm: Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra <http://www.manskligarattigheter.se/sv/manskliga-rattigheter-i-varlden/ud-s-rapporter-om-manskliga-rattigheter/europa-och-centralasien?c=Ukraina> [lastet ned 12. januar 2015]
- Walmsley, R. (2013, 21. november). *World Prison Population List*. London: ICPS, dvs. International Centre for Prison Studies. Tilgjengelig fra http://www.prisonstudies.org/sites/prisonstudies.org/files/resources/downloads/wppl_10.pdf [lastet ned 22. januar 2015]
- Zakharov, E. (2000, 21. mai). *Problems of reforming the penitentiary system of Ukraine and the draft of the Penal Code*. Kharkiv: Kharkiv Human Rights Protection Group. Tilgjengelig fra <http://www.khpg.org/en/index.php?id=958890289> [lastet ned 22. januar 2015]
- Wikipedia (2014a, sist endret 23. oktober) *Prisons in Ukraine*. Wikipedia. Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/Prisons_in_Ukraine [lastet ned 6. mars 2015]
- Wikipedia (2014b, sist endret 9. desember). *Law of Ukraine. Prison system*. Wikipedia. Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/Law_of_Ukraine#Prison_system [lastet ned 3. mars 2015]

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.